

CHILDREN WITH AUTISM SYNDROME

Klishaeva Guljan

Nukus State Pedagogical Institute named after Ajinyoz, faculty of preschool education, special pedagogy: speech therapy, 3rd year student

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12732364>

ARTICLE INFO

Received: 04th July 2024

Accepted: 11th July 2024

Online: 12th July 2024

KEYWORDS

Autism, psychocorrection, diagnostic card, dynamics of development, individual opportunity, play therapy.

ABSTRACT

Practical aspects of psychocorrective tasks in the successful socialization of children with autism syndrome were presented in the article. The results of experimental research on this scientific problem were given. Psychological characteristics of solutions to the problem of social adaptation of children with autism syndrome were briefly analyzed.

AUTIZM SINDROMI BO'LGAN BOLALAR

Klishaeva Guljan

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim fakulteti maxsus pedagogika: logopediya yo'nalishi 3-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12732364>

ARTICLE INFO

Received: 04th July 2024

Accepted: 11th July 2024

Online: 12th July 2024

KEYWORDS

Autizm, psixokorreksiya, diagnostik karta, rivojlanish dinamikasi, individual imkoniyat, o'yin terapiya.

ABSTRACT

Maqolada autizm sindromli bolarning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvida psixokorreksion vazifalarning amaliy jihatlari keltirildi. Ushbu ilmiy muammo bo'yicha o'tkazilgan eksperimental tadqiqot natijalari berildi. Autizm sindromli bolarning ijtimoiy moslashuvi muammosi yechimlarining psixologik xususiyatlari qisqacha tahlil etildi.

Autizm spektrining buzilishi (ASD) muloqot, ijtimoiy o'zaro ta'sir va xatti-harakatlarga ta'sir qiluvchi rivojlanish buzilishidir. Autizm sindromi bo'lgan bolalar turli xil alomatlar va qobiliyatlarni namoyon qilishi mumkin, bu esa uni murakkab va xilma-xil kasallikka aylantiradi. Ba'zi autizmlil bolalar boshqalar bilan muloqot qilish va muloqot qilishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin bo'lsa, boshqalari muayyan sohalarda maxsus iste'dod yoki qobiliyatlarga ega bo'lishi mumkin.

Autizm spektrining buzilishi (ASD) - bu bolalarning muloqot qobiliyatlari, ijtimoiy o'zaro ta'sirlari va xatti-harakatlariga ta'sir qiluvchi murakkab neyro-rivojlanish buzilishi. Autizm sindromi bo'lgan bolalar ko'pincha takrorlanadigan xatti-harakatlarni namoyon qiladilar, og'zaki va og'zaki bo'lmagan muloqotda qiyinchiliklarga duch kelishadi va ijtimoiy signallarni tushinishda kurashadilar. So'nggi yillarda autizmning tarqalishi doimiy ravishda o'sib

bormoqda, hozirgi hisob-kitoblarga ko'ra, Qo'shma Shtatlardagi taxminan 54 boladan 1 tasida OSB tashxisi qo'yilgan.

Autizm sindromining o'ziga xos xususiyatlaridan biri bu ijtimoiy signallarni tushunish va izohlashda qiyinchilik. Autizmli bolalar ko'pincha yuz ifodalari, tana tili va ovoz ohangi kabi nozik ijtimoiy belgilarni olish uchun kurashadilar. Bu tengdoshlar va kattalar bilan munosabatlarni shakllantirishda qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin va bolaning ijtimoiy izolyatsiyasi va yolg'izligiga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, autizmli bolalar boshqalarning nuqtai nazarini tushunishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin, bu empatiya va hissiy tartibga solishda qiyinchiliklarga olib keladi.

Muloqot muammolari autizm sindromining yana bir umumiy xususiyatidir. Ko'pgina autizmli bolalar nutqni rivojlantirishda kechikib, suhbatni boshlash va davom ettirishda qiyinchiliklarga duch kelishadi, so'zlarni yoki iboralarni takrorlashga moyildirlar. Autizmli ba'zi bolalar cheklangan qiziqish doirasiga ega bo'lishi yoki oldinga va orqaga silkitish yoki narsalarni aylantirish kabi takrorlanuvchi xatti-harakatlar bilan shug'ullanishi mumkin. Ushbu muloqot muammolari autizmli bolalarning o'z ehtiyojlari va afzalliklarini ifoda etishini qiyinlashtirishi mumkin, bu esa umidsizlik va xatti-harakatlar muammolariga olib keladi.

Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, autizm sindromi bo'lgan bolalar ko'pincha noyob kuch va qobiliyatlarga ega. Autizmli ko'plab bolalar ajoyib xotira qobiliyatiga, tafsilotlarga kuchli e'tibor va vizual yoki eshitish qobiliyatiga ega. Ba'zi autizmli bolalar matematika, fan yoki texnologiyada ham ustunlik qiladilar va poezdlar, dinovavrlar yoki ob-havo naqshlari kabi maxsus mavzularga qiziqish bildirishlari mumkin. O'qituvchilar va ota-onalar uchun autizmli bolalarning ushbu kuchli tomonlari va qiziqishlarini tan olishlari va tarbiyalashlari muhim, chunki ular o'zini namoyon qilish va ko'nikmalarni rivojlantirish uchun qimmatli vosita bo'lishi mumkin.

Autizm sindromi bo'lgan bolalar uchun erta aralashuv juda muhim, chunki tadqiqotlar intensiv xulq-atvor terapiyasi va maxsus ta'lim dasturlari autizmli bolalar uchun natijalarni sezilarli darajada yaxshilashi mumkinligini ko'rsatdi. Erta aralashuv xizmatlari autizmli bolalarga ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga, muloqot qobiliyatini yaxshilashga va hissiy sezgirlik va qiyin xatti-harakatlarni boshqarish uchun kurashish strategiyalarini o'rganishga yordam beradi. Ushbu tadbirlar autizmli bolalarda kiyinish, parvarish qilish va shaxsiy gigiena qoidalariga rioya qilish kabi mustaqillik va o'z-o'zini parvarish qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Autizmli bolalar individual terapiya va ta'lim dasturlariga qo'shimcha ravishda, nutq terapiyasi, kasbiy terapiya va ijtimoiy ko'nikmalarga o'rgatish kabi boshqa turdagi yordam xizmatlaridan foydalanishlari mumkin. Ushbu xizmatlar autizmli bolalarga ijtimoiy munosabatlarni boshqarish, samarali muloqot qilish va hissiy sezgirlikni boshqarish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar va strategiyalarni rivojlantirishga yordam beradi. Autizmli bolalarning ota-onalari va ularga g'amxo'rlik qiluvchilar uchun terapevtlar, o'qituvchilar va tibbiy xizmat ko'rsatuvchi provayderlarni o'z ichiga olgan professionallar jamoasi bilan yaqindan hamkorlik qilish, bolaning o'ziga xos ehtiyojlari va muammolariga javob beradigan kompleks davolash rejasini ishlab chiqish muhimdir.

Ota-onalar va o'qituvchilar uchun autizm sindromi bo'lgan bolalar uchun qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv muhit yaratish ham muhimdir. Bu vizual jadvallar, sokin joylar yoki

sensorli materiallar bilan ta'minlash kabi sinfda yoki uy sharoitida turar joy yaratishni o'z ichiga olishi mumkin. Shuningdek, tengdoshlar, aka-uka va boshqa oila a'zolarini autizm haqida ma'lumot berish va ular autizmlil bolalarni ijtimoiy faoliyat va o'zaro munosabatlarda qanday qo'llab-quvvatlashi va qo'shishi mumkinligi haqida ma'lumot berish muhimdir.

Autizm sindromini davolash mumkin bo'lmasa-da, erta aralashuv va doimiy qo'llab-quvvatlash xizmatlari autizmlil bolalarning to'liq potentsialini ro'yobga chiqarishga yordam beradi va to'liq va samarali hayot kechiradi. To'g'ri yordam va manbalar bilan autizmlil bolalar ijtimoiy o'zaro munosabatlarni boshqarishni, samarali muloqot qilishni va tengdoshlari va kattalar bilan mazmunli munosabatlarni rivojlantirishni o'rganishlari mumkin. Autizmlil bolalarning o'ziga xos kuchli va qobiliyatlarini tan olish va zarur yordam va aralashuvni ta'minlash orqali biz autizmlil bolalarga ularning farqlarini har doim ham tushuna olmaydigan yoki qabul qila olmaydigan dunyoda rivojlanishi va muvaffaqiyat qozonishiga yordam bera olamiz.

Autizm sindromining asosiy xususiyatlaridan biri ijtimoiy o'zaro ta'sir qilishda qiyinchiliklardir. Autizmlil bolalar ijtimoiy signallarni tushunish, ko'z bilan aloqa qilish yoki odatiy suhbatlarga kirishishda muammolarga duch kelishi mumkin. Bu ularning tengdoshlari va kattalar bilan munosabatlarini o'rnatishni qiyinlashtirishi mumkin. Shuningdek, ular boshqalarning his-tuyg'ulari va niyatlarini tushunishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin, bu esa tushunmovchilik va nizolarga olib kelishi mumkin.

Autizm sindromining yana bir umumiy xususiyati takrorlanuvchi xatti-harakatlar va qiziqishlardir. Autizmlil bolalar qo'llarini silkitish yoki oldinga va orqaga silkitish kabi takrorlanadigan harakatlarni bajarishi mumkin. Ular, shuningdek, muayyan mavzular yoki narsalarga qattiq qiziqishlari mumkin va agar ularning tartiblari yoki marosimlari buzilgan bo'lsa, xafa bo'lishlari mumkin. Bu xatti-harakatlar autizmlil bolalar uchun qulaylik va nazorat hissini ta'minlashi mumkin, ammo ular boshqa faoliyat bilan shug'ullanish qobiliyatiga ham xalaqit berishi mumkin.

Ijtimoiy va xulq-atvor muammolaridan tashqari, autizmlil bolalar ham muloqot qilishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Ba'zi autizmlil bolalar nutq yoki til rivojlanishini kechiktirishi mumkin, boshqalari esa imo-ishoralari yoki yuz ifodalari kabi og'zaki bo'lmagan muloqotda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Bu ularga o'z fikrlari va his-tuyg'ularini ifoda etishda, boshqalarning fikrlari va his-tuyg'ularini tushunishda qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin. Muloqot muammolari ularning sinf faoliyatida ishtirok etish va tengdoshlari bilan munosabatlarni o'rnatish qobiliyatiga ham ta'sir qilishi mumkin.

Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, autizm sindromi bo'lgan bolalar ham o'ziga xos kuchli va iste'dodlarga ega bo'lishi mumkin. Ba'zi autizmlil bolalar musiqa, san'at, matematika yoki xotira kabi sohalarda ajoyib qobiliyatlarga ega. Ushbu iste'dodlar autizmlil bolalarga muvaffaqiyat va o'zini o'zi qadrlash tuyg'usini ta'minlaydi va ularga o'z manfaatlarini baham ko'radigan boshqalar bilan aloqa o'rnatishga yordam beradi. Ota-onalar va o'qituvchilar o'zlarining kuchli tomonlariga e'tibor qaratish va ularning manfaatlarini qo'llab-quvvatlash orqali autizmlil bolalarga o'zlarining to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishga yordam berishlari mumkin.

Autizm sindromi bo'lgan bolalarni qo'llab-quvvatlash ota-onalar, o'qituvchilar, terapevtlar va boshqa mutaxassislarni o'z ichiga olgan hamkorlikda yondashuvni talab qiladi. Erta aralashuv autizmlil bolalarga o'z muammolarini hal qilish uchun muhim ko'nikmalar va

strategiyalarni rivojlantirishga yordam berishning kalitidir. Ota-onalar farzandining o'ziga xos ehtiyojlari va maqsadlariga javob beradigan individual ta'lim rejalarini (IEP) yaratish uchun o'qituvchilar bilan ishlashlari mumkin. Terapevtlar autizmli bolalarning muloqot, ijtimoiy va xulq-atvor ko'nikmalarini yaxshilashga yordam berish uchun nutq terapiyasi, kasbiy terapiya yoki ijtimoiy ko'nikmalarni o'rgatish kabi maxsus tadbirlarni taqdim etishlari mumkin.

O'qituvchilar sinfda autizmli bolalar uchun inklyuziv va qo'llab-quvvatlovchi muhitlarni ham yaratishi mumkin. Bu autizmli bolalarni tushunish va sinfdagi mashg'ulotlarda qatnashishga yordam berish uchun ko'rgazmali qo'llanmalar, tuzilgan tartiblar va aniq taxminlarni taqdim etishni o'z ichiga olishi mumkin. O'qituvchilar, shuningdek, ijobiy o'zaro munosabatlarni va do'stlikni targ'ib qilishlari va barcha talabalarga autizm haqida va sinfdoshlarini kasallik bilan qanday qo'llab-quvvatlashni o'rgatishlari mumkin. Qo'llab-quvvatlovchi va qabul qilinadigan sinf muhitini yaratish orqali o'qituvchilar autizmli bolalarga o'zlarini qo'shilgan va qadrli ekanligini his qilishlariga yordam berishlari mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, autizm sindromi bo'lgan bolalar muloqot, ijtimoiy o'zaro ta'sir va xulq-atvorda o'ziga xos qiyinchiliklarga duch kelishadi. Biroq, ular tarbiyalanishi va nishonlanishi mumkin bo'lgan ko'plab kuchli va iste'dodlarga ega. Ota-onalar, o'qituvchilar va terapevtlar moslashtirilgan yordam va tadbirlarni taqdim etish orqali autizmli bolalarga atrofdagi dunyoda harakat qilish uchun muhim ko'nikmalar va strategiyalarni rivojlantirishga yordam berishlari mumkin. Tushunish, qabul qilish va fidoyilik bilan autizm sindromi bo'lgan bolalar o'zlarining to'liq potentsiallariga erishishlari va baxtli va to'laqonli hayot kechirishlari mumkin.

References:

1. Kanner L., Autistic disturbances of affectiv contact. -Nevrous Child. 1943,217 p
2. Rimland B. Infantile autism. - NY.: Appleton-Centure-Crofts. 1964, 282 p
3. Вроно М.Ш. О раннем детском аутизме (синдром Каннера).- Педиатрия,
4. Башина В.М. Катамнез больных с синдромом раннего инфантильного аутизма. Журнал невропатология и психиатр., 1977, в.10